

Nr 1001

Av herrar **Wirtén** och **Åkesson**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 44, med förslag till lag om ändring i rättegångsbalken m. m.

(Lika lydande med motion nr 1149 i Andra kammaren)

När man går till verket för att åstadkomma en enhetlig underrättsorganisation har man i princip två alternativa vägar att uppnå detta på. Den ena innebär att man lägger tonvikten på att rättsskipningen skall utövas av fackdomare i enlighet med vad som är fallet i rådhusrätterna. Den andra lägger mindre vikt vid juridisk sakkunskap utan litar i viss utsträckning till ett lekmannainflytande i såväl tvistemål som brottmål, som fallet är i häradsrätt.

Om man som målsättning för domstolsväsendet har att tyngdpunkten skall ligga vid förfarandet i första instans, skulle man tycka att man vid valet mellan de två huvudformerna skulle kunna få ledning av en jämförelse mellan fullföljdsfrekvensen vid dom i häradsrätt och dom i rådhusrätt. Om man därvid finner att fullföljdsfrekvensen är högre beträffande dom som meddelats av häradsrätt, skulle man med visst fog kunna draga den slutsatsen att allmänheten hyser större tillit till domar, som meddelats av enbart lagfarna domare än till domar vid vilka nämnd medverkat.

Domstolskommittén redovisar en skillnad varierande mellan 1,6 och 2,4 % till förmån för rådhusrätterna. Denna skillnad synes oss icke vara av den arten att den föranleder att den kan läggas till grund för en underinstansreform med innehåll att häradsrätternas sammansättning ersättes med den sammansättning som rådhusrätt har vid särskild huvudförhandling. Den styrker oss däremot i vår övertygelse att nämnds medverkan i tvistemål är av ett så väsentligt värde, att man vid utarbetandet av en enhetlig underrättsorganisation bör utvidga nämndens medverkan i rättsskipningen till att omfatta även de domkretsar som tidigare haft rådhusrättssammansättning. Detta är enligt vår uppfattning ett konsekvent ställningstagande mot bakgrund av det ökade lekmannainflytande som gjort sig gällande inom den offentliga sektorn.

I diskussionen kring den mest lämpliga sammansättning av tingsrätterna har det som ett argument för en juristkollegial sammansättning anförts att det i merparten av de mål som kräver handläggning vid särskild huvudförhandling i domkrets med rådhusrätt rör sig om mål av så juridiskt komplicerad natur, att lekmannainflytande inte skulle ha varit till förmån för utgången i målet, utan en ingående juridisk analys och en diskussion mellan fackmän på hög juridisk nivå har varit förutsättningen för att tillfredsstäl-

lande resultat har kunnat uppnås redan i första instans. Det har i detta sammanhang hävdats att den här refererade tendensen har gjort sig särskilt starkt gällande i de tre största städerna. Detta motiverar enligt vår uppfattning att det i allmänhet bör finnas möjlighet att få sin talan prövad med juristkollegial sammansättning om parterna är eniga om att så bör ske och domstolen finner att så lämpligen kan ske.

Vi instämmer med den i propositionen framförda uppfattningen om att nämnden bör få ett större inflytande i mål där nämnd deltar och hälsar med tillfredsställelse att nämndemännen föreslås få reservationsrätt. Vad däremot angår antalet nämndemän i en beslutför nämnd har vi en avvikande mening. Eftersom en av nämndens uppgifter är att avspegla en folklig opinion i rättsliga angelägenheter och de avgöranden som kan komma att fattas ofta har en för den enskilde mycket stor betydelse, anser vi det av vikt att inte skära ner antalet nämndledamöter i lika hög utsträckning som föreslås i propositionen utan föreslår att antalet nämndemän fastställs till 5 eller 6. Det exakta antalet som skall deltaga vid ett visst rättegångstillfälle föreslås överlämnas till domstolens eget bedömande. Härvid förutsättes domstolen tillämpa samma praxis som förekommer när det gäller att avgöra vilket antal nämndemän som inom intervallet 7—9 skall kallas till tjänstgöring. Om det t. ex. rör sig om ett stort mål som kan påräknas bli föremål för domstolens behandling under mer än en rättegångsdag och därvid risk kan förekomma att en eller flera ledamöter får förfall, eller om man förutser att det inte kommer att bli möjligt att avkunna dom samma dag som huvudförhandlingen hålles, inkallas ofta det högre antalet nämndemän.

Vad omröstningsreglerna beträffar föreslår vi att dom skall meddelas i enlighet med nämndens uppfattning om 4 ledamöter i en sammansättning med 5 nämndemän är eniga om såväl domskäl som domslut och att på motsvarande sätt 5 nämndemän bestämmer domen, om 6 tjänstgör i nämnden.

Med anledning av vad som ovan anförts hemställer vi,

- att riksdagen måtte besluta
- att sammansättningen i underrätt i tvistemål i allmänhet skall vara en lagfaren domare med nämnd,
- att juristkollegial sammansättning dock skall anordnas i tvistemål, om parterna är ense därom och domstolen finner att så lämpligen kan ske,
- att nämnd skall bestå av 5 eller 6 ledamöter, samt
- att vid omröstning till dom nämndens mening skall gälla om minst 4 eller, då i nämnden tjänstgör 6, minst 5 nämndemän är eniga om såväl domskäl som domslut.

Stockholm den 11 april 1969

Rolf Wirtén (fp)

Sten Åkesson (fp)